

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar gällande rapporten Nationell stödfunktion för ansvarsfull internationalisering

RISE Research Institutes of Sweden AB (RISE) har fått möjlighet att inkomma med synpunkter på rapporten om en nationell stödfunktion för ansvarsfull internationalisering. Som en forskningsorganisation med betydande andel samverkansprojekt instämmer RISE i utmaningen som rapporten tar sin utgångspunkt i – vikten av omdömesgillt ansvarstagande i internationella samarbeten i frågor som rör allt från nationell säkerhet till öppen vetenskap.

Sammanfattning

RISE ställer sig överlag positiv till förslaget att skapa en nationell stödfunktion för ansvarsfull internationalisering, det föreslagna övergripande syftet och ett föreslaget kanslis uppbyggnad. Under rådande omständigheter stöder vi även den prioritering av säkerhetsrelaterade frågor som gjorts inom ramen av utredningen. Dock vill RISE understryka vikten av att inte rikta stödfunktionen för smalt i termer av syfte, målgrupp och medskapande organisationer. Utredningen fokuserar på lärosäten och forskningsfinansierande myndigheter som primär grupp för stödfunktionen. Det är sannolikt att en majoritet av den forskning och innovation som kan anses skyddsvärd ur ett nationellt säkerhetsperspektiv utförs av forskningsinstitut och företag. En adekvat stödfunktion behöver därför utformas på ett sätt som gör den fungerande och relevant även för dessa aktörer.

Målgrupper och medskapare

Lärosäten pekas i utredningen ut som primär målgrupp och medskapare, men man öppnar även upp för att tillgängliggöra riktlinjer och tillgång till stödfunktionen utanför denna grupp vilket är klokt. Dock drar utredningen inte denna breddning av målgrupp och medskapare långt nog, och särskilt inte med tanke på den egna definitionen som togs fram i delrapporteringen: ”*Ansvarsfull internationalisering omfattar de aspekter som en nationell aktör inom högre utbildning, forskning och innovation behöver ta hänsyn till för att på ett ansvarsfullt sätt upprätta, vårda och följa upp en relation med en eller flera aktörer i andra länder.*” samt att den föreslagna policyn omfattar samtliga aktörer enligt denna definition. Stödfunktionen bör därför heller inte göra åtskillnad på lärosäten och andra aktörer som kan anses tillhöra denna grupp. Det statligt ägda forskningsinstitutet RISE har ett uppdrag från staten att bedriva forskning och bör därmed erbjudas ändamålsenligt stöd på samma sätt som lärosäten för att genomföra detta uppdrag. Det är dessutom sannolikt att en majoritet av den forskning och innovation som kan anses skyddsvärd ur ett nationellt säkerhetsperspektiv utförs av forskningsinstitut och företag. En adekvat stödfunktion behöver alltså utformas på ett sätt som gör den fungerande och relevant även för dessa aktörer. I **Rådsrekommendation om ökad forskningssäkerhet** tilltalas ”lärosäten och andra forskningsutförande organisationer” gemensamt som en enda grupp i detta hänseende. För att linjera med det europeiska ramverket

RISE Research Institutes of Sweden AB

Postadress
Box 857
501 15 BORÅSBesöksadress
Frans Perssons väg 6
412 76 GöteborgTelefon / Telefax
010-516 50 00
033-13 55 02Konfidentialitetsnivå
K1 - ÖppenE-post / Internet
info@ri.se
www.ri.seOrg.nummer
556464-6874

bör därmed motsvarande svenska initiativ göra på samma sätt – särskild då man från remisser av delrapporten fått och sagt sig ta till sig synpunkter på att relaterat arbete inom EU och internationellt bör lyftas in mer. Det föreslagna stödsystemet bör alltså utformas med hänsyn till forskningsutförande organisationer snarare än lärosäten som primär målgrupp.

Forskningsinstitut identifieras som tillhörande den utökade målgruppen. RISE menar att instituten även är en inte bara relevant målgrupp utan även viktig medskapare – något som inte framgår av utredningens förslag. Utredningen noterar att *”hela värdekedjan från forskning och innovation till kommersialisering [behöver] ha både medvetenhet, kompetens och kapacitet att skydda nationella intressen, kunskap och teknik”* (s. 20). I denna värdekedja har instituten andra insikter att bidra med än både lärosäten och enskilda företag.

Identifierade behov

Inom området ansvarsfull internationalisering noteras ett särskilt fokus på säkerhetsfrågor. Under rådande omständigheter instämmer RISE i denna prioritering. På relativt kort tid har vi sett stora förändringar i säkerhetspolitiken och denna nya situation innebär nya krav på ansvarstagande, resurser, och kompetens. En statligt organiserad stödfunktion är av den anledningen antagligen helt nödvändig både för att berörda aktörer ska kunna implementera en nationell policy och dito riktlinjer på ett enhetligt sätt och för att Sverige ska vara en relevant dialogpartner på EU-arenan.

Förslag utifrån identifierade behov

I rapporten föreslås i avsnittet **Inrätta en nationell stödfunktion** ett strategiskt råd bestående av representanter för de primära målgrupperna, dvs lärosäten, forskningsfinansiärer och andra myndigheter samt en referensgrupp med bredare deltagande. Denna uppdelning innebär en risk för onödig hierarki, byråkrati och ett från det strategiska rådet för smalt anslag som gör stödfunktionen underoptimerad för övriga relevanta målgrupper och medskapare. RISE föreslår att det strategiska rådet utgår och att representanter från referensgruppen istället får ett mer omfattande rådgivande uppdrag.

En av den föreslagna stödfunktionens uppgifter är att *”Ge stöd i att bygga förmåga och kultur”*. Här vill vi understryka att detta bör innefatta både tydliga, i vissa fall tvingande, riktlinjer med tillhörande stöd och vägledning, samt ömsesidigt lärande och delande av resurser där detta är möjligt.

Ytterligare en uppgift för den föreslagna stödfunktionen är att *”Tillhandahålla mötesplatser”*. Om detta förslag omsätts i praktiken för att möta det identifierade behovet av samverkan inom och mellan aktörsgrupper *sektorsvis* bör mötesplatser och samverkansforum utformas med hänsyn till forskningsinstitutens roll som både överlappande med akademi och industri.

I avsnittet **Ge myndigheter i uppdrag att samordna** föreslår utredningen att stödfunktionen byggs upp runt ett kansli bestående av flera myndigheter med uppdrag att finansiera forsknings- och innovationssamarbeten och att i denna grupp även inlemma finansiär som inte i första hand riktar sin finansiering mot lärosäten. Vidare föreslås detta kansli kunna företräda Sverige internationellt, särskilt i EU-sammanhang. RISE stöder till fullo detta förslag. Av de tre föreslagna organisationsmodellerna för kansliet förordar RISE den samverkande modellen då det sannolikt skulle ge bäst förutsättningar för långsiktig balans mellan de ingående myndigheterna.

Gällande **Resursbehov och finansiering av stöd** så föreslår utredningen att särskilda implementeringsmedel ska kunna delas ut genom ett utlysningförfarande som endast riktas till

lärosäten. RISE vill återigen belysa att om stödfunktionen riktar sig till organisationer inom gruppen ”*nationell aktör inom högre utbildning, forskning och innovation*”, enligt den egna definitionen, eller gruppen ”*lärosäten och andra forskningsutförande organisationer*” om man istället linjerar arbetet med rådsrekommendationen, så bör sådant stöd tillgängliggöras för samtliga inom denna grupp, t.ex. forskningsinstitut som, liksom lärosäten, har ett uppdrag från staten att bedriva forskning.

Den föreslagna budgeten till stödfunktionen bör också ses över, då den sannolikt inte kommer att täcka de behov som identifierats.

Implementering

I beskrivningen av hur stödfunktionen ska initieras föreslås att ”Genomföra aktiviteter som bidrar till att universitet och högskolor, finansiärer och säkerhetsmyndigheter har en gemensam problembild och kunskapsbas.” Här menar RISE att detta är ett för smalt och akademiskt viktat angreppssätt om den problembilden ska vara relevant för hela målgruppen ”*nationell aktör inom högre utbildning, forskning och innovation*”. Man riskerar därmed att äventyra det önskade tvärsektoriella lärandet.

Övergripande synpunkter

Den största delen av FOU i Sverige utförs av företag, och med finansiering från den privata sektorn. Också värt att notera att utländsk finansiering till FOU i första hand går till företagssektorn (Forskningsbarometern 2023). Utredningen har på ett förtjänstfullt sätt i vissa delar breddat sitt angreppssätt för att inkludera visst stöd även till andra organisationer än lärosäten och myndigheter men i de delar av policy, riktlinjer och stöd som rör forskningssäkerhet bör man, med detta i åtanke, överväga att ta ett helhetsgrepp för ansvarsfull internationalisering för hela Sverige som forskningsnation.

Med vänlig hälsning

RISE Research Institutes of Sweden AB

Timo van't Hoff